

Akademikern.

Medlemsmagasinet från Akademikerförbundet SSR

Fokus på
Ekonomisk
ojämlikhet

Kämpar mot växande klyftor

Marie Johnsson,
Josefin Religio och Martin
Dahlin jobbar i Sveriges
fattigaste stadsdel.

Foto: Viktor Gårdsäter

OJÄMLIKT

Med olika bilder av verkligheten

Annika Clemens
Chefredaktör
Akademikern

Akademikerförbundet SSR önskar alla medlemmar, förtroendevalda, med- och motparter och andra som vi haft kontakt med under året en riktigt god jul och gott nytt år!

Akademikerförbundet SSR stöder Barncancerfonden i stället för att skicka jul- och nyårskort.

Ps. Vår medlemsrådgivning har öppettid precis som vanligt på vardagar under hela december och januari.

Akademikerförbundet SSR

”Gratis leksaker som man kan få.”

Det är en av önskningarna från barnen i Gamlegården i Kristianstad, den stadsdel där inkomsterna är som allra lägst i hela landet.

Under 2021 drog den rikaste delen av befolkningen i Sverige i väg ordentligt och fick se sina inkomster öka betydligt mer än övriga. 28 procent av hela befolkningens inkomster gick till de tio rikaste procenten av svenskarna.

De ekonomiska skillnaderna mellan olika grupper har ökat de senaste decennierna. Det finns de som menar att klyftorna inte ökar, och det stämmer så länge man bara ser till inkomst från arbete. Men när man tar med kapitalinkomster i beräkningen är det tydligt att skillnaderna i livsvillkor ökar.

Tipsa oss!

Akademikern är till för dig. Vad vill du läsa om? Mejla redaktionen@akademikern.se

Vad händer då med ett samhälle där olika grupper lever i olika verkligheter? Där de fattigaste inte delar den världsbild som resten av invånarna har?

Riskerna som följer är en växande misstro mot demokratiska institutioner, ökad populism, minskad respekt för varandra och, på sikt, ökad kriminalitet.

I det här numret träffar vi de som möter fattigdomen varje dag på jobbet. De som ser de växande ekonomiska klyftorna och deras konsekvenser. Och som kämpar för att motverka dess effekter. ●

PS. Stort tack till alla läsare och ert viktiga arbete! Tack vare er kan vi göra en så angelägen tidning. Förra månaden belönades Akademikern med silver i Publishingpriset.

”Mötesplatser är otroligt viktigt. Inte minst i dessa tider.”

8
Ordförande
Fattiga röstar för mat på tallriken.

12
Aktuellt
Privat arbetsförmedling dyrare men inte bättre.

15
Frågan är ...
Hur bör man agera om man råkar ut för otillåten påverkan på jobbet?

18
Möter fattigdom
De arbetar med landets fattigaste befolkning.

29
Analys
Riskerna med växande ekonomiska klyftor.

36
Nya utmaningar för skolkuratorn
Skilda uppväxtvillkor speglas i skolan.

42
Glappet växer
En tiondel av befolkningen tjänar en tredjedel av pengarna.

44
Administrationsbördan
Hur ska vi hinna med jobbet när alltmer måste dokumenteras?

48
Min väg
När it-bubblan sprack blev Ute Steyer rabbin. Hon är första kvinna i Sverige på posten.

59
Vi svarar
Hur hanterar man arbetsbelastningen när kollegorna blir färre?

62
Så funkar det
Nya regler för bemanningsanställda.

64
Just nu
Kan AI-avatare hjälpa politiken? Det frågar sig Mikaela Halvarsson, vinnare i C-uppsatstävlingen.

66
I luften
Nobelfest och nya lagar.

”Förra ortodoxa rabbinen hade kanske lite uppvärmningssvårigheter.”

KONTAKTA OSS

redaktionen@akademikern.se
www.akademikern.se

Redaktion

Chefredaktör & ansvarig utgivare

Annika Clemens,
08-556 06 440,
annika@akademikern.se

Art director Sandra Johnson

Reportrar

Tim Andersson, Therese Johansson,
Karin Persson.

Fotografer

Christian Andersson,
Viktor Gårdsäter, Per Knutsson,
Felicia Nilsson

Omslag Christian Andersson

Korrektur Monika Lann

Tryck Norra Skåne Offset

Produktion

A4 Text & Form på uppdrag av
Akademikerförbundet SSR.
www.a4.se

Annonser

Adsales, Marie-Louise Ganebrant:
072-322 54 11, marielouise@adsales.se

Prenumeration

Medlemsprenumeration:
medlem@akademssr.se
Övrig prenumeration:
prenumeration@akademssr.se
Gratis för medlemmar. Övrig
prenumeration inom Sverige 350 kr

Akademikerförbundet SSR
Box 12800, 11296 Stockholm
Besöksadress: Mariedalsvägen 4,
11296 Stockholm/ www.akademssr.se

Utredning – Behandling – Akut

Vi är ett HVB-hem för familjer sedan 1986. Vi erbjuder en trygg och utvecklingsstimulerande miljö för både barn och vuxna. Och har så gjort i över 30 år men vi är inte nöjda med det utan jobbar hårt för att fortsätta utvecklas!

Nanolfsvillan är beläget centralt i Finspång och har plats för 8 familjer som bor i egna lägenheter. Vi arbetar såväl med traditionella behandlingsplaceringar, utredningar som med kortare, flexibla placeringar.

Vi har idag ramavtal med 191 kommuner.

Besök www.nanolfsvillan.se eller ring oss på 0122-159 89 så berättar vi mer.

www.nanolfsvillan.se • tel. 0122-159 89

Du missar väl inte vårt nyhetsbrev? Varje onsdag morgon med de senaste nyheterna! Anmäl dig:

Akademikern.se/nyhetsbrev

Akademikern.

18

Kristianstad / Skiljelinjen

Ingenstans är inkomsterna så låga som i stadsdelen Gamlegården. Många jobbar för att överbygga skillnaderna.

Foto: Felicia Nilsson

Foto: Viktor Gårdsäter

48

Stockholm / Rabbin

Ökad säkerhet är ett krav i synagogan där Ute Steyer jobbar.

36

Örebro / Nya utmaningar

Ida Johansson efterlyser nya riktlinjer för skolkuratorer när eleverna kommer från olika världar.

Foto: Per Knutsson

EKONOMI

Fattiga röstar för mat på tallriken

Heike Erkers

Förbunds-
ordförande
i Akademiker-
förbundet SSR

Den klassiska frågan i valtider är: har du fått det bättre de senaste fyra åren? För amerikanerna verkar svaret vara nej. I tider präglade av fler konflikter i världen och lågkonjunktur är det lätt att en grundläggande sanning glöms bort: fattiga människor röstar för mat på tallriken.

Att stå upp för värden som rättsstatens principer eller fred i Mellanöstern och Ukraina blir sekundärt för den som inte får ihop till mat, hyra och kläder till ungarna. Vi ser samtidigt att politiker över hela världen – från höger till vänster – allt oftare försöker erbjuda enkla svar på svåra problem. Det som blir tydligt när vi tittar på det amerikanska valet är att det i svåra tider blir viktigare med privatekonomi än ideologiskt laddade frågor.

**Förbundet
i sociala
medier**

#kollektivavtal #sakraketenskapen

De ekonomiska klyftorna växer i både Sverige och USA. Samtidigt som inflationen har slagit hårt i många länder vilket drabbar de som redan har minst värst. Våra medlemmar ser det i växande arbetslöshet på arbetsförmedlingen och fler som behöver ekonomiskt bistånd i socialtjänsten.

Harris misslyckades troligtvis i USA för att hon inte hade tillräckliga svar på hur människor ska få vardagen att gå ihop. Jag ser tre utmaningar även Sverige måste ta på allvar:

- **Ekonomisk oro:** hög inflation och dålig löneutveckling i kombination med en osäkerhet på arbetsmarknaden sätter den egna ekonomin i centrum. Det handlar även om jobb-möjligheter. Vem har bäst chanser att

**Akademiker-
förbundet SSR**

Besök förbundet på
Akademssr.se

skapa jobb? I USA har protektionism och handelshinder blivit ett likhets-tecken med att värna amerikanska arbetstillfällen. Trovärdigheten kring vem som skapar flest jobb är avgörande.

- **Etablissemang:** en bild har vuxit fram av en elit utan förståelse för människors utmaningar i vardagen. Här oroas jag över att samma polarisering börjar äta sig in i den svenska debatten. Allt för många känner inte igen sig i de frågor som står högt på den politiska dagordningen.

- **En svag välfärdsstat:** utan tillit till samhällets institutioner växer misstänksamheten och viljan att betala för det gemensamma. Det ökar misstänksamheten mot andra och minskar sammanhållningen i samhället.

"Politiker över hela världen – från höger till vänster – försöker allt oftare erbjuda enkla svar på svåra problem."

Vi måste prata om ekonomi, vad saker ska få kosta och hur människors vardag kan bli bättre. Sammanfattningsvis är starka fackförbund avgörande för att stävja en utveckling där enkla svar om privatekonomi avgör valen. I andra länder är det inte ovanligt att väljare lockas av budskap om höjda minimilöner. Därför ska vi vara stolta över den svenska modellen där politiken inte ska in i löneökningarna. Avtalsrörelsen 2025 blir därför viktig för trovärdigheten i vårt system.

Vi kommer de närmaste månaderna att presentera våra krav för reallöneökningar och bättre arbetsvillkor oavsett om du jobbar i kommun, region, privat eller statlig sektor. Nästa år blir det en hård kamp med arbetsgivarna för att du ska få det bättre.

Även framtida generationer måste kunna förvänta sig ett bättre liv än sin föräldrageneration. Det handlar om framtidstro. ●

Förstärkt konsulentstött familjehemsvård

Brizad erbjuder förstärkt konsulentstött familjehemsvård

Vi har familjehemsvård i olika nivåer där det ges möjlighet för individen att rehabiliteras och utvecklas i en familj med engagemang och ett informellt nätverk.

En och samma familjehemskonsulent är kopplad till ärendet, med tillgänglighet **24 timmar per dygn**. Familjehemmets omsorg kompletteras med vårdinsatser som vi anpassar individuellt efter uppdragets karaktär, behov och socialtjänstens önskemål. I vår verksamhet finns också en anställd psykolog och kontrakterad psykiater.

En placering i ett förstärkt konsulentstött familjehem kan ses som ett **fullgott alternativ till institutionsvård**.

Våra familjehem är familjer som kan erbjuda en **trygg och förutsägbar vardag**. Den viktigaste uppgiften är att tålmodigt bygga upp en ömsesidig, pålitlig och varaktig relation samt en känslomässig bindning oavsett livssituation, problematik eller diagnos.

Brizad

BEHANDLINGSKONSULT

Brizad Behandlingskonsult AB
Box 1087
824 12 Hudiksvall

0650-59 53 30
info@brizad.se • brizad.se

Förfrågningar och information:

CHRISTINA KRÅKES
Placeringskonsulent
070-837 19 01 christina.krakes@brizad.se

KRISTINA SUND
Placeringskonsulent
070-837 69 37 kristina.sund@brizad.se

Verksamhetschef:

LENA MARIA GRANDIN
Verksamhetschef
070-837 21 78 lenamaria.grandin@brizad.se

Missa inte våra artiklar om förslaget om anmälningsplikt!

Fler nyheter

Följ nyhetsflödet på Akademikern.se

Mats Persson har ersatt Johan Pehrson som arbetsmarknadsminister. Bilden är ett montage.

POLITIK

Ministrar bytte plats

Liberalernas Johan Pehrson och Mats Persson har bytt plats i regeringen och Mats Persson är numera arbetsmarknadsminister. Men varför väljer partiledaren bort arbetsmarknadsfrågorna?

– Jag tror att det primärt handlar om att Liberalerna har en föreställning om att man i nästa val ska vara Sveriges skolparti. Därför vill man att partiledaren Johan Pehrson ska vara på Utbildningsdepartementet, säger Jenny Madestam som är docent i statsvetenskap och lektor i offentlig förvaltning vid Södertörns högskola.

– Men jag tror att det här skiftet kan vara en missbedömning. Vi ser redan nu att arbetslösheten är hög och att fler företag går i konkurs eller varslar. Arbetsmarknadspolitiken kommer att vara het vid nästa val.

Text: Karin Persson Foto: Liberalernas pressbild, Regeringen/ Kristian Pohi

FORSKNING

Jobbkonflikter leder till sjukskrivning

Kvinnor som upplever konflikter på jobbet har mer än dubbelt så hög risk att drabbas av sjukskrivning, enligt forskning från Göteborgs universitet.

I studien har man undersökt om jobbrelaterad psykisk stress kan kopplas till sjukfrånvaro hos medelålders kvinnor. Av 21 arbetsrelaterade problem var jobbkonflikter och brist på inflytande över beslut på jobbet det som tydligast kunde associeras med sjukfrånvaro.

KRIMINALVÅRD

Sänkta krav på nya chefer

Nya krav införs i rekryteringen av chefer till Kriminalvården. Kravet på akademisk examen tas bort och ses endast som meriterande för sökande till kriminalvårdsspektörer (första linjens chefer på anstalt, häkte och i frivården). Förändringen får kritik från Saco-S, som befarar att verksamheten påverkas negativt.

Det blev dyrare att köpa tjänster från fristående aktörer än när Arbetsförmedlingen själv stod för insatsen.

ARBETSFÖRMEDLINGEN

Privat lösning dyrare – men inte bättre

Som en del av reformeringen av Arbetsförmedlingen infördes år 2020 tjänsten Rusta och matcha där fristående leverantörer tog över mycket av arbetet med de arbetssökande.

En studie från IFAU, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, visar att de fristående leverantörerna i Rusta och matcha är dyrare än Arbetsförmedlingens egna insatser. Trots det kom de arbetssökande inte in snabbare

på arbetsmarknaden och de började inte heller studera oftare med Rusta och matcha.

Kostnaden för de arbetssökande som bedömdes behöva lite mindre hjälp och som lottades till Rusta och matcha var cirka 46 procent högre än för de med liknande behov som lottats att stanna kvar hos Arbetsförmedlingen.

För de arbetssökande som stod längre bort från arbetsmarknaden och behövde mer omfattande stöd för att få ett jobb var kostnaden för Rusta och matcha cirka 70 procent högre än för jämförelsegruppen.

Den stora satsningen på Rusta och matcha är en följd av den stora reformeringen av Arbetsförmedlingen som genomfördes med start 2019. Under det året lämnade 3 300 av myndighetens 13 800 anställda myndigheten och det beslutades att 126 av 238 kontor skulle läggas ner.

Text: Therese Johansson Foto: Arbetsförmedlingen, Getty Images

ARBETSMILJÖ

"Bryt tabun om klimakteriet"

Klimakteriebesvär orsakar en produktivitetsförlust som motsvarar miljarder dollar varje år globalt – ändå är det få arbetsgivare som ser det som ett arbetsmiljöproblem. Men med små medel kan tabun brytas och anpassningar på arbetsplatsen göras, enligt en ny handbok med verktyg och tips.

– Genom att bryta tabun, medvetandegöra och skapa goda fysiska förutsättningar på jobbet vinner man oändligt mycket, både socialt och produktionsmässigt, säger Rebecka Hallencreutz, verksamhetsansvarig på ideella föreningen Mensen.

Klimakteriet är i allra högsta grad en arbetsmiljöfråga, menar hon. Många kvinnor är sjukskrivna för utmattnings- och depression fast det egentligen handlar om klimakterieproblem. Något som kostar både individen, arbetsgivaren och samhället pengar.

58

procent av personalvetarna som är medlemmar i Akademikerförbundet SSR upplever en hög eller för hög arbetsbelastning på jobbet. Läs mer på Akademikern.se

HÅLLBARHET

Nätverk för klimatet

I ett nytt klimatnätverk ska förtroendevalda kunna utbyta erfarenheter och lära av varandra.

FN:s stora klimatkonferens, COP29, avslutades nyligen i Baku, Azerbajdzjan. Som brukligt konstaterades att klimatkrisen är akut och att världen står långt från överenskomna mål om utsläppsminskningar.

Saco efterlyste nyligen en mer offensiv klimatpolitik för att snabba på den gröna omställningen. "Klimatfrågan är akut, och ryckighet i politiken riskerar att bromsa omställningen", skrev ordförande Göran Arrius på sociala medier.

Akademikerförbundet SSR startar nu ett nätverk för förtroendevalda som vill arbeta med klimatfrågor.

– Målet är att det här ska bli ett forum där förtroendevalda kan utbyta erfarenheter om hur man kan jobba med klimatfrågor i samverkan med arbetsgivaren, säger ombudsman Malin Fröjmark.

Flera fackförbund har infört klimatombud, något som även var uppe som förslag på förbundets kongress i år. Förslaget röstades ner, något som Josefine Johansson, internationell sekreterare, tycker var klokt.

– Klimatfrågan är för viktig för att hänvisas till ett sidouppdrag. Vi tror inte att klimatombud är en framkomlig väg, utan klimatet måste bli en självklar del av det fackliga arbetet, precis som till exempel arbetsmiljö.

Hon poängterar att det speciella med klimatarbetet är att alla fackförbund är nya inför frågan.

– Vi har jobbat fackligt i 150 år i Sverige, men det här är en fråga som är ny för alla fack i hela världen.

Registrera dig
som chef idag!

Har du blivit chef?

Grattis till din nya roll! När du som är medlem i **Akademikerförbundet SSR** blir chef och registrerar det hos oss blir du också automatiskt medlem i **Svensk Chefsförening**.

Rollen som chef är speciell. Du är både anställd och företrädare för arbetsgivaren och just därför finns Svensk Chefsförening. Vi kan chefsfrågor och vi kan ge dig som är chefsmedlem rätt typ av stöd och möjlighet att utvecklas i din roll.

Läs mer om allt du får på akademssr.se/chef

Scanna koden

Svensk
Chefsförening

EN DEL AV AKADEMIKERFÖRBUNDET SSR

Frågan är ...

Ibland kan det vara subtilt och ibland sägs det rakt ut. Många tjänstepersoner möts av påverkansförsök.

OTILLÅTEN PÅVERKAN

Har någon utomstående försökt få dig att ändra ett beslut på jobbet? Otillåten påverkan blir allt vanligare – hur ska man agera?

Text: Karin Persson
Foto: Getty Images

Lisa Pedersen
Utredare på BRÅ

– Påverkansförsöken är både en arbetsmiljöfråga för individen och ett demokratiproblem. Jag brukar förmedla att den viktigaste vaccinationen mot otillåten påverkan är ett öppet samtalsklimat, så att det inte skapas en självzensur eller tystnadskultur.

Många kommunala förvaltningar utgår ifrån att ge service. Verksamheten är byggd på tillit. Men för att behålla tillit och förtroende från medborgarna så behöver vi också se till att våra skattepengar går till rätt saker.

Mitt främsta råd om man är osäker på vad man varit med om eller har en dålig magkänsla – är att prata om det med chefen och kollegorna. Känner man då att man på grund av obehag eller rädsla börjar bete sig annorlunda eller frångår rutiner, så kan det vara förknippat med en hel del skuld och skam. Att prata om det kan vara ett sätt att lyfta av det, och i stället börja bygga en organisation med motståndskraft.

→ **Pia Björking Petersson**
Enhetschef ekonomiskt bistånd, Göteborgs stad

– **Vi är vana vid** att personer som får avslag på sin ansökan reagerar med att skuldbelägga oss för att få handläggaren att ändra sitt beslut. De kanske säger att de tvingas prostituera sig. Även hot om att man ska ta sitt eget liv om man inte får bifall förekommer. Våldshot inträffar, ibland en aning förtäckta, andra gånger klart uttalade. I stunden gäller det för handläggaren att försöka att hålla huvudet kallt, det är viktigt att fortsätta vara saklig och inte gå in i affekt själv.

De medarbetare som har utsatts för hot får samtalsstöd via företagshälsovården. Det är viktigt att man som medarbetare kan prata om det med sina kollegor och med arbetsledningen. Det ska inte ligga någon skam i att erkänna att man faktiskt blir påverkad. Som åtgärd kan man då också bestämma att handläggaren på förhand ska dra varje beslut i det aktuella ärendet med sin arbetsledare, för att verkligen försäkra sig om att beslutet är korrekt.

Kristian Björn
Tidigare frivårdsinspektör,
numera polisstudent

– **Det har hänt** väldigt mycket politiskt och Kriminalvården har vuxit oerhört på kort tid. Man har svårt att rekrytera tillräckligt mycket kompetent personal, samtidigt som man tappat många med lång erfarenhet. Samtidigt kan påverkansförsök från gäng och från familjer öka när fler ungdomar sätts i fängelse. Det krävs stor kunskap för att undvika att försöken till otillåten påverkan skenar i väg ytterligare.

Om man har uppmärksamhet på frågan tror jag att den är hanterbar. Anställda måste våga yttra sig om de utsatts och få lära sig om hur försök till otillåten påverkan kan se ut. Ingen ska behöva vara rädd för att ställa frågor. Den som är det minsta osäker bör prata med en kollega eller chef, för att undvika att kliva i fällan.

Sedan ett år utbildar jag mig till polis och jag är övertygad om att jag kommer att fortsätta utsättas för försök till otillåten påverkan. Många vill försöka att påverka poliser, och jag tänker mig att man inom Polisen är väldigt van vid det.

”Hot om att man ska ta sitt eget liv om man inte får bifall förekommer.”

PIA BJÖRKING PETERSSON

Mest läst på SOCIONOMEN.SE

- 1 Panelen: Så ställer vi om inför nya SoL
- 2 Debatt: ”Nya socialtjänstlagen missar målet”
- 3 Krönika: ”Vem är socionomutbildningen gjord för”
- 4 Han leder omställningen i Järfälla
- 5 Så tänker professionen om den så kallade angiverilagen

Följ oss på
Socionomen.se
**Logga in för att få
tillgång till allt läst
material.**

Pssst...
teckna en
prenumeration och
få massor av
intressant läsning.

Socionomen

Sveriges fattigaste stadsdel finns
i Kristianstad. Men starka krafter
jobbar för att minska klyftorna.

De möter de allra fattigaste

En arbetsförmedlare,
en diakon och en
integrationsamordnare.
Alla jobbar de för ett
bättre Gamlegården.

Text: Therese Johansson Foto: Christian Andersson

Kristianstad är en extremt segregerad kommun, säger Josefin Religio. →

E

En tio centimeter bred och femhundra meter lång linje av vit marmor löper genom Gamlegården och Gamla Näsby i Kristianstad. Drar ett streck mitt genom både villaområdet och hyreslägenheterna. Hur man ser på detta kommunfinansierade konstverk är förstås olika, det finns flera perspektiv.

Konstnärernas tankar bakom Marmorlinjen handlar om att binda samman de två områdena som skiljs åt av en bilväg, om att konkret visa att avstånd bara är fiktiva hinder, även om de kan vara nog så svåra att överbygga. En symbol för integration.

Men det går också att bokstavligen se den som en barriär eller klyfta som skär genom den rika och den fattiga delen.

Hur det landade hos invånarna?

– Jaha, det här är vad kommunen väljer att lägga pengar på? Ungefär så låter det när man pratar med folk i området. Ingen verkar tycka att det var en toppengrej att använda skattepengar till.

Josefin Religio duttar med skon på den visserligen vackra men missförstådda marmorn. Hon är integrations- samordnare på Kristianstad kommun

och samlar olika aktörer i arbetet med att minska utanförskapet.

– Det är en extremt segregerad kommun. Det finns många förutfattade meningar om Gamlegården, vi har medborgare som aldrig skulle sätta sin fot här. Man tror att det är farligt, jätteobehagligt. Folk frågar på riktigt hur jag törs vara här. Det är inte farligt här, men så länge man har det synsättet är det svårt att få till en integration. Det är nog den största utmaningen, att få folk att mötas.

Gamlegården i Näsby ligger ungefär fyra kilometer utanför Kristianstad. Det är Sveriges fattigaste stadsdel, med en disponibel inkomst på 148 900 kronor, enligt siffror från SCB. På listan över områden med högst disponibel inkomst toppar Höglandet i Bromma med 682 900 kronor om året. Det skiljer alltså över en halv miljon i årsinkomst mellan de rikaste och fattigaste i Sverige.

Ett glapp som vittnar om att jobba i motvind.

– Inkomsterna är låga, ja. Här bor många som är nya i Sverige och →

Josefin Religio

Utbildning
Folkhälsovetare

Arbetar
Integrations-
samordnare

"Det finns många förutfattade meningar om Gamlegården. Folk frågar på riktigt hur jag törs vara här."

JOSEFIN RELOGIO

I en låda får invånarna lämna förslag med önskemål om hur Gamlegården kan bli bättre. →

→ som går på försörjningsstöd. Många lever med obearbetade trauman från sina hemländer. Det är en stor trångboddhet och trösklarna in till arbetsmarknaden blir högre för varje år. Det är svåra förutsättningar som gör jobbet till en utmaning, men det är givande för vi ser att vi kan göra skillnad, säger Josefin Religio.

Kristianstad kommun har stort fokus på Gamlegården, och har så haft i flera år. Och det har skett förändringar till det bättre, säger hon. Mycket av stöket har försvunnit och barnen dominerar återigen parker och lekplatser.

– Vi jobbar nära civilsamhället; föreningar och organisationer som verkligen kämpar för att stärka livs-

förhållandena här. Eldsjälar som gör enormt mycket för barnen och för att skapa mötesplatser och aktiviteter för de boende. Utan dem hade det aldrig gått. Jag och mina kollegor kan aldrig få samma tillit och förtroende från människorna här, därför jobbar vi med att stötta och ge aktörer från civilsamhället goda förutsättningar att verka i området.

Gamlegårdens kärna består av ett litet köpcentrum som sett sina bästa dagar. Igenbommade butiker och tomma lokaler, en grekisk restaurang och en lågprismataffär hukar under det låga taket.

Vid entrén har kommunens dialoglokal precis slagit upp dörrarna. Två killar i högstadietåldern har kikat

Köpcentret i Gamlegården har sett sina bästa dagar.

in på sin rast och står och pratar med Annika Olsson som är projektledare för projektet Stadsutveckling Näsby. De önskar sig bättre fotbollsplaner i Gamlegården.

– Fokus ligger på dialog och medskapande. Vi vill ha en lokal närvaro här i Gamlegården för att få en bättre bild av vilka behov invånarna har och hur vi kan ta tillvara deras engagemang för att utveckla området. Vi har jättemånga utmaningar, inte minst inkomstklyftorna, men det finns många goda krafter som verkar för förändring. Sedan finns det en stor stolthet, många älskar att bo här, säger Annika Olsson.

Vid dörren står en färgglad låda där invånarna får lämna förslag på hur Gamlegården kan bli bättre. "Gratis leksaker som man kan få" står det på en av lapparna.

– Det är högt och lågt, vi försöker sammanställa synpunkterna som kommer in och förverkliga det vi kan. Snart kommer vi till exempel ha en leksaksbytesdag på biblioteket.

Tre ungdomar kommer in i köpcentret, glada och spralliga. På frågan om →

"Vi har jättemånga utmaningar, men det finns många goda krafter som verkar för förändring."

ANNIKA OLSSON

← Miljövårdarna Iman Alsanji och Elisabeth Björk är med i den ideella föreningen Kvinnor United som bland annat driver en second hand-butik.

ordentligt. Vi kommer försöka hitta en lägenhet i Kristianstad när barnen blir äldre och ska börja skolan.

hög utbildning och kompetens. Det är en jättetuff situation som tär psykiskt, berättar Maria Einarsson.

Mitt inne i Kristianstad ligger kyrkan och församlingshemmet. Kollegorna Martin Dahlin och Maria Einarsson är diakoner och möter människor från stadens socioekonomiska områden på daglig basis. De märker av att folk har fått det tuffare.

Kyrkan har inte längre någon lokal i Gamlegården, den såldes för några år sedan, och det har blivit svårare att nå ut till invånarna där. Känslan av vi och de spås på, berättar Martin Dahlin.

– Jag upplever att den ekonomiska utsattheten har ökat och att det är fler som söker hjälp hos oss. Det kan vara att man fastnat i ett långvarigt försörjningsstöd och inte tar sig in på arbetsmarknaden, trots att man kanske har

– Samtalsklimatet har hårdnat och främlingsfientlighet normaliseras. Vi vill vara en motkraft till det. Mötesplatser där vi kan träffas och lära känna varandra, se att vi inte är så olika trots allt, är otroligt viktigt, inte minst i dessa tider. Vi gör mycket här i Kristianstad, men vi skulle kunna nå så många fler om vi hade haft en plats där ute. →

→ hur det är att bo i Gamlegården svarar de snabbt "roligt och ganska lugnt".
– Men vi vill bo i New York när vi blir stora, säger en av dem, som heter Lukas.

Josefin Religio rör sig vant i Gamlegården, småpratar med Iman Alsanji och Elisabeth Björk som jobbar som miljövårdar för det kommunala

bostadsbolaget ABK. De ser den ekonomiska ojämlikheten på nära håll och vittnar om att det blivit tuffare för folk i området.

– Trångboddheten är ett problem, det är stora familjer med många barn som trängs i små lägenheter. Många har fått svårare att betala sina räkningar. Vi är båda med i Kvinnor United, en ideell förening som hjälper till med mat och rådgivning och som driver en second hand-butik här i området med väldigt låga priser. Där har trycket ökat, berättar Elisabeth Björk.

Precis intill åker Senait linbana med sina barn, höga glädjetjut ljuder över parken. Naturen och de många fina lekplatserna är det bästa med Gamlegården, tycker hon. Hon vill inte flytta, men känner sig tvungen när barnen ska börja skolan.

– Det finns nästan bara invandrare här, barnen lär sig inte svenska

"Man kan ha fastnat i ett långvarigt försörjningsstöd och tar sig inte in på arbetsmarknaden."

MARIA EINARSSON

Senait planerar att flytta från Gamlegården när barnen ska börja skolan.

Glappet mellan utanförskap och arbete har vuxit i Gamlegården. →

→ **I församlingshemmet** är det tyst och stilla. I ett av de större samlingsrummen svävar en knallröd heliumballong i form av ett hjärta. Symboliken är nästan övertydlig. Alla är välkomna här.

Han ser kyrkans arbete som ett slags integration i praktiken. Med projektet Matraddarna kan personer som lever i ekonomisk utsatthet hämta en matkasse för en billig peng, de ordnar samtalsgrupper, soppluncher och erbjuder konkret stöd i kontakt med myndigheter. Men vanmakten finns också där.

– Det är klart att det är tufft att se den här orättvisan. Jag kan bli känslomässigt frustrerad över utveck-

lingen, förbannad faktiskt. Vi lever ändå i Sverige, i en välfärdsstat som ska hjälpa och stötta de mest utsatta. Målsättningen är ju att var och en ska komma i arbete, tjäna pengar och kunna bidra till samhället. Och de allra flesta vill ju det, men det är så väldigt svårt att komma in.

En känsla som Marie Johnsson på Arbetsförmedlingen i Kristianstad bekräftar. Fler står långt från arbetsmarknaden, inte minst i Gamlegården, och det har blivit svårare att ta sig över tröskeln, in i jobb.

– Det är inte så lätt att få ett arbete i dag, särskilt inte om man är ny i Sverige och har låg utbildning och begränsad

Marmorlinjen är skapad av konstnärerna Anna Högberg och Johan Tirén.

Foto: Statens konstråd/Ricard Estay

Foto: Felicia Nilsson

"Det är många som är i behov av arbetsträning, men platserna är för få."

MARIE JOHNSON

arbetslivserfarenhet. Det är många som är i behov av arbetsträning, men platserna är för få. Enkla arbetsuppgifter som många av de här personerna behöver finns inte i samma utsträckning som förut.

Att det är så tungrovt att hjälpa de mest socioekonomiskt utsatta, hur känns det?

– Det är klart att det är frustrerande. Men det är inte unikt för oss

här i Kristianstad, liknande utmaningar finns i hela landet. Jag tycker att Arbetsförmedlingen ibland får oförtjänt mycket kritik, man ser det som inte fungerar men inte allt bra vi gör. Vi hjälper också många individer.

Att det är just arbete och ett sammanhang som är en viktig nyckel till integration är Marie Johnsson övertygad om. Hon ser hur människor växer, hur självkänslan stärks och framtidstron tänds i kontakt med ett arbete eller studier.

– Att man känner att man har en mening, en plats att gå till om dagarna. Det betyder allt. Jag träffar ofta individer som länge stått långt från arbetsmarknaden och som vi stöttar mot arbete. De gångerna känner jag att vi kan göra skillnad på riktigt. ●

Ojämlighet

Klyftorna växer i Sverige – men vad är egentligen orsaken? Och vad gör det med ett samhälle när det ekonomiska glappet ökar?

Finns det någon klyftig lösning på klyftorna?

Kurstips till dig som läser tidningen Akademikern

VILL DU BLI BÄTTRE I EXCEL?

KOLLA IN VÅRA EXCELKURSER – FINNS I 27 STÄDER OCH ONLINE!

Det finns hur mycket som helst att lära sig i Excel. Därför har vi delat upp våra Excel-utbildningar utifrån din roll och dina specifika behov. Vi erbjuder kurser både på plats i klurslokal och online.

Kolla in hela utbudet på vår hemsida: www.kunskapsgruppen.se

EXCEL FÖR SJÄLVLÄRDA

Vår populäraste Excelkurs!

Kursen för dig som lärt dig Excel på egen hand. Lär dig de snabbaste, smartaste, snyggaste och säkraste sätten att arbeta med Excel och få ut mest möjliga av programmet.

Gå direkt till kursen genom att skanna QR-koden med din mobilkamera!

DU SOM LÄSER TIDNINGEN AKADEMIKERN FÅR 1000 KR I RABATT.

Använd koden AKM vid anmälan.

Ser man bara till skillnader i arbetsinkomster har inte den ekonomiska ojämlikheten ökat, snarare minskat.

JESPER ROINE

att bekämpa ekonomisk ojämlikhet. För bara sju år sedan rankades Sverige som bäst i världen, men har därefter tappat placeringar i varje ny mätning.

– Den ekonomiska ojämlikheten har ökat ganska kraftigt från 1990-talet fram till i dag, visserligen från en låg nivå. Inkomstillväxten har varit starkare ju högre upp i fördelningen man kommer – och som starkast i den absoluta toppen, bland de rikaste i samhället. Men det är inte löneskillnader som driver detta. Förklaringen stavas kapital, säger Jesper Roine, professor i nationalekonomi på Handelshögskolan i Stockholm.

Han forskar om ekonomisk ojämlikhet och har i en rapport för Finanspolitiska rådet beskrivit inkomstskillnadernas utveckling i Sverige under de senaste decennierna. Men det är inte helt lätt, säger han.

– Det beror på hur man ser på och mäter kapitalinkomster, alltså ränteinkomster, aktieutdelningar, uthyrning av privata tillgångar och vinst vid försäljning av tillgångar. Bortser man från de senare, alltså reavinsterna, blir ojämlikhetsökningen inte lika uttalad som om man tar med dem i beräkningarna, men ökningen försvinner inte helt. Man måste veta vad man pratar om.

Frågan är alltså hur ojämlikt

Sverige. Jantens och mellanmjölkens land, utan extrema konstraster åt något håll. Lagom är bäst, lika för alla och alla ska med. Vi som ofta fått epitetet världens mest jämlika land. Men ser man till siffror och statistik borde identitetskrisen slå till med full kraft. Eller?

En rapport från Finanspolitiska rådet visar att den ekonomiska ojämlikheten har ökat i Sverige sedan 1990-talet, delvis på grund av att kapitalinkomster växer snabbare än löner, och på grund av minskade omfördelningar genom skatter och bidrag.

Enligt SCB växer inkomstklyftorna över hela landet, och organisationen Oxfams senaste rapport visar att Sverige är lägst rankat i Norden när det gäller

Upp och ner i jämlikhet

• **Ekonomisk ojämlikhet i Sverige har varierat över tid. Från ett starkt ojämlikt samhälle i början av 1900-talet, till ett av världens mest jämlika samhällen under mitten av 1900-talet, har ojämlikheten ökat igen sedan 1980-talet. Avregleringar, skattesänkningar och den globala ekonomins förändringar har lett till att inkomst- och förmögenhetsklyftorna vidgats, särskilt under de senaste decennierna.**

De rika har blivit rikare

• **I global jämförelse är ojämlikheten i Sverige ganska liten, men två grupper sticker ut. De rikaste har dragit ifrån, tack vare stora kapitalinkomster. Samtidigt har de fattigaste halkat efter på grund av långtidsarbetslöshet och sänkta nivåer i a-kassa och sjukförsäkring. Detta har skapat oro för politisk turbulens och sociala slitningar. Bland annat har industriländernas samarbetsorganisation OECD efterlyst politiska beslut som minskar de svenska klyftorna.**

Källa: Finanspolitiska rådet, OECD

Sverige egentligen är. Det är här förvirring kan uppstå, då olika tyckare och debattörer lyfter fram olika mätvärden – med olika resultat som följd. Jesper Roine menar att den offentliga diskussionen präglas av begreppsliga missförstånd och att man ofta talar förbi varandra genom att syfta på olika saker.

– Det första problemet i debatten är att folk i allmänhet tänker att inkomst kommer från arbete och att ökade inkomstskillnader därför måste bero på större arbetsinkomstskillnader, men det stämmer alltså inte. Det som driver skillnaderna är kapitalinkomster. Ser man bara till skillnader i arbetsinkomster har inte den ekonomiska ojämlikheten ökat, snarare minskat sedan slutet av 1900-talet.

Skillnaderna har också ökat mellan dem som har arbete och dem som inte arbetar, mycket på grund av förändringar i socialförsäkringssystemen, förklarar Jesper Roine.

– Inkomsterna av arbete har ökat väsentligt mycket mer än inkomsterna utanför arbetet. Det är effekterna av politiken som har förts det senaste decenniet – det ska löna sig att arbeta.

Jesper Roine menar att en viss skillnad måste finnas, mellan att jobba och inte jobba, mellan hög och låg utbildning. Men om ökade skillnader inte i huvudsak grundar sig i prestation, utan i till exempel tur på börserna, kan det orsaka problem, säger han.

– Kan skillnaderna förklaras så att de uppfattas som legitima är människor i allmänhet positivt inställda även till ganska stora skillnader i utfall. Har man pluggat länge förtjänar man ett välbetalt jobb, enligt de flesta. Men när skillnaderna blir för

Money, money,

money

Rekordår

1940- och 1950-talen: Efter andra världskriget accelererar välfärdsutbyggnaden med satsningar på social trygghet, utbildning och bostadsprogram. Rekordår, industrin på högvarv och det behövs alltmer arbetskraft. Skattepolitiken blir mer progressiv, med höga skatter för höginkomstagare.

I topp i jämlikhet

1970-talet: Sverige anses vara ett av världens mest jämlika länder. Inkomstskillnaderna är små, och förmögenhetsklyftorna minskar med sociala reformer och statligt ägande av viktiga industrier.

Ekonomin förändras

1980-talet: Avregleringar av finansmarknaderna, ökad privatisering. Företagens vinster och kapitalinkomster växer snabbare än lönerna för arbetstagar. Inflationen stiger och det blir valutakris.

Ekonomisk kris

1990-talet: Sverige drabbas av ekonomisk kris. Arbetslösheten ökar, sociala skyddsnet urholkas. Skillnaderna mellan hög- och låginkomsttagare ökar.

Postfinanskras

2010-talet: 2008 drabbas Sverige av den globala finanskrisen. Börserna faller, svensk export rasar och arbetslösheten ökar. Under 2010 återhämtar sig Sverige med hög tillväxt.

Pandemi

2020-talet: Pandemin slår till och produktionen och sysselsättningen drabbas. Vintrarna 2023 och 2024 präglas av stigande matpriser och höga energi- och drivmedelskostnader. Den ekonomiska krisen slår hårt mot välfärden och läget är särskilt allvarligt i sjukvården.

HÅLL AVSTÅND!

Källor: SCB, UR, riksdagen.se, regeringen.se
Foto: Wikimedia CC/Frankie Fouganthin, Getty Images

→ stora och inte anses rimliga och rättvisa kan det bli problem. Det måste finnas en balans, och här kommer diskussioner in kring hur stora skillnader vi ska ha och vilka skatter som ska sänkas och höjas. Det är en svår fråga då det aldrig kommer att finnas någon konsensus kring detta.

Jesper Roine framhåller att ett stort problem är brister i statistiken kring vem som äger vad.

– Vi har inte tillräckligt bra koll på hushållens ägande. Tillgångar, lån och skulder har vuxit och påverkar hushållen, men vi har inte den statistiken.

Vi vet alltså inte exakt hur ägandet är fördelat – men varför är det ens viktigt? Jesper Roine säger att det är viktiga uppgifter att ha när man analyserar vad man ska och inte ska göra åt utvecklingen.

– I grund och botten måste alla länder bry sig om hur de ekonomiska frukterna fördelas i samhället. Föreställer man sig ett samhälle där BNP växer, men det bara kommer en liten del av befolkningen till gagn, kommer folk tänka: "Vad fan är BNP bra för då min situation inte blir bättre?" Risken blir att missnöjet växer och människor börjar ifrågasätta ekonomisk utveckling, alltså det som är själva basen för att kunna fördela pengar i samhället.

Vad kan ekonomisk ojämlikhet få för konsekvenser?

– Dels kan det medföra lägre tillväxt, dels kan den sociala tilliten

urholkas. När människor upplever samhället som orättvist kan det leda till ökad kriminalitet. Det kan till och med utgöra ett hot mot demokratin, då vissa grupper engagerar sig politiskt medan andra grupper förlorar tilltron på den politiska processen. Det är en grogrund för populism.

Att växande ekonomiska klyftor kan få konsekvenser både på individ- och samhällsnivå är många forskare överens om. Enligt Paula Roth, forskare i nationalekonomi på Handelshögskolan, har inkomstskillnaderna ökat och ligger nu på den högsta nivån sedan 70-talet.

– Jag tycker att det är just disponibel inkomst som märks mest, där man ser hur folk har det. Får man lägre relativ inkomst hamnar man efter i konsumtionsnivåer och risken för ekonomiska problem ökar.

I sin forskning fokuserar Paula Roth på överskuldssättning genom konsumtion som en effekt av ökade inkomstskillnader.

– Jag har tittat på konsumtion och skuldssättning, och den forskningen utgår från att individer jämför sig med varandra och jagar något slags

När människor upplever samhället som orättvist kan det leda till ökad kriminalitet.

JESPER ROINE

→ genomsnitt i livsstil och välstånd. Man eftersträvar samma standard som alla andra, och hamnar man efter är många beredda att gå ganska långt i termer av att spara mindre och låna mer.

Hon pekar på sociala medier som en orsak till att fler jagar efter status och mäter sig mot en slags "influencermåttstock". Det är helt enkelt lättare att se hur andra har det ställt materiellt, i alla fall enligt bilden som visas upp.

– Alla vet ungefär vad genomsnittet är i form av till exempel resor, mobiler, kläder, och inredning, eftersom särskilt en yngre målgrupp är benägen att visa upp det öppet i sociala kanaler. Avståndet är inte lika stort, man kan lätt känna "Så där kan jag också ha det".

Antalet ärenden hos Kronofogden har ökat och skuldsummorna blivit större, dessutom ser man en ny typ av målgrupp där unga kvinnor sticker ut, berättar Paula Roth. Ett större riskbeteende med överkonsumtion, skulder och obefintligt sparande får inte bara konsekvenser för individen, utan även för tillväxten och hela samhället.

Man strävar efter samma standard. Hamnar man efter är många beredda att spara mindre och låna mer.

PAULA ROTH

– Om folk lånar mer, konsumerar över sina tillgångar och sparar mindre blir hushållen mer känsliga, särskilt i lågkonjunktur. Överskuldssättning och ekonomiska problem är naturligtvis aldrig bra för tillväxten eller ekonomin.

Vissa kritiker hävdar att ryktet om den ekonomiska ojämlikheten är överdriven. Att det snarare handlar om att människor är olika och att när olikheter omsätts i fria val dyker ojämlikhet av olika slag upp. Men Paula Roth håller inte med resonemanget då hon menar att alla inte alls har fria val.

– Det är sant i ett samhälle där alla möjligheter är öppna för alla, men så ser det inte ut i dag. Växer man upp i ett socioekonomiskt utsatt område med stort utanförskap kanske man inte ens känner till de möjligheter som finns. Alla har inte privilegiet att göra fria val.

Stora klyftor mellan fattiga och rika leder till segregation, utanförskap och i värsta fall ett helt skuggsamhälle som står långt från både arbetsmarknaden och det offentliga livet, menar Paula Roth.

– För dem i botten av fördelningen kan detta spå på känslan att det inte är värt att utbilda sig, rösta eller överhuvudtaget delta i samhället – samtidigt som de i toppen blir rikare och får ännu större makt och möjligheter. Det är en farlig utveckling. ●

Stort utanförskap i 180 bostadsområden

I områden som klassas som särskilt utsatta saknar fler gymnasieutbildning, bor fler ensamstående kvinnor och färre som är födda i Sverige. Och de präglas ofta av hög omsättning.

I en sammanställning från SCB listas 180 utsatta bostadsområden i Sverige. Rapporten, som är beställd av regeringen för att ge en mer nyanserad bild av områden med socioekonomiska utmaningar, utgår ifrån utmaningar som bidragsberoende, otrygghet, kriminalitet, lågt valdeltagande, arbetslöshet, svaga skolresultat och trångboddhet.

– Vi ser en stor samvariation mellan antalet utmaningar och typ av socioekonomiskt område, säger Susanne Zander, utredare på SCB.

Det innebär att områden där medelinkomsten och utbildningsnivån är låg, och arbetslösheten hög, ofta också är områden med andra utmaningar, exempelvis trångboddhet, lågt valdeltagande och känsla av otrygghet och så vidare.

Områden med störst utmaningar präglas av att många boende saknar gymnasieutbildning, många är ensamstående kvinnor samt födda utanför Sverige. Dessutom präglas området av hög befolkningsomsättning.

– Det pekar också på utmaningen att göra insatser i de här områdena. Stärker man individerna så flyttar de ofta därifrån. ●

180

bostadsområden i 66 kommuner bedöms ha stora problem på flera områden.

710 000

personer bor i de områden som pekas ut med särskilt stora problem.

170 000

av de som bor i de utsatta bostadsområdena är barn.

Olika verkligheter möts i skolan

Text: Karin Persson
Foto: Per Knutsson

Skolkurator Ida Johansson träffar ungdomar på väg in i gängkriminalitet och varje dag ser hon de växande inkomstklyftorna på nära håll. – Det är svårt att känna sig tillräcklig.

På Olaus Petriskolan i Örebro går elever från olika delar av stan. Det skapar nya utmaningar för kuratorn Ida Johansson.

H

– **Har inte du lunchrast nu?** Då får du gå och äta. Det är fisk i dag, det blir man smart av.

Killen i grå mjukisbyxor och tröja med luvan uppdragen kommer tillbaka flera gånger, nyfiken på fotografens arbete, innan han till sist lommar i väg mot matsalens stekta sej. Kuratorn Ida Johansson är van vid att dirigera eleverna rätt. På vår promenad genom korridorerna hinner hon fråga flera stycken varför de inte är på lektion, ge upplysningar om vad klockan är och erbjuda sig att kolla hur schemat ser ut.

Redan under anställningsintervjun för ett drygt år sedan var det tydligt att en viktig del av hennes uppdrag skulle vara att arbeta med elevernas närvaro.

– Som kurator kan man jobba på så många olika sätt, men i det här uppdraget skulle man förutom att sitta på rummet med enskilda individer också lägga mycket tid på att jobba förebyggande. Jag skulle fånga in ungdomarna och försöka att bygga starka och nära relationer till dem, säger hon.

I Örebro har, liksom på många håll, inkomstklyftorna ökat när man räknar

med kapitalinkomster. Och i jämförelse med resten av riket finns en större andel låginkomsttagare i Örebro men också en lägre andel höginkomsttagare.

På Olaus Petriskolan, som ligger vid Oskarsparken i centrala Örebro, går nästan 600 elever, årskurs sju till nio. Men upptagningen sker från 26 olika skolor spridda över de olika stadsdelarna. Bland annat kommer många elever från det mer utsatta området Vivalla, som pekats ut som särskilt utsatt av Polisen, där antagningen till högstadiet har stängts i syfte att öka integrationen och ge alla elever samma förutsättningar att nå målen.

– Det är barn från många olika skolkulturer som kommer hit. Vi märker att det blir en del krockar.

De socioekonomiska skillnaderna blir tydliga på flera sätt, tycker Ida Johansson. En del av elevernas föräldrar är ensamstående med många barn. De studerar och jobbar extra på oregelbundna tider och har till exempel svårt att komma på föräldramöten, eftersom de är upptagna eller inte har

"Det är barn från många olika skolkulturer som kommer hit. Det blir en del krockar."

IDA JOHANSSON

↑
Eleverna kommer från olika bakgrunder. Vissa har föräldrar som vill ha mer undervisning och högre krav, andra har inte stöd hemifrån.

någon som kan ta hand om barnen under tiden.

– Många orkar inte eller har inte möjlighet att skjutsa hit barnen, att pusha, finnas hemma och göra läxor.

Andra elever har kanske två sammanboende föräldrar som jobbar dagtid och som lägger stor vikt vid barnens skolarbete.

– Lärarna behöver ta hänsyn till alla på en lektion. Det finns de som halkar efter och inte har fokus på skolan, och så finns det elever med höga mål som vill komma in på ett bra gymnasium.

De senare har också oftare fritidsaktiviteter på kvällarna som strukturerar tillvaron. Barn från mindre bemedlade familjer hänger mer på fritidsgården eller på stan. Ida

Johansson beskriver att hon och kollegorna upplever en ökande oro för vad eleverna gör på sin fritid.

– Det är viktigt för oss att finnas där och öka skyddsfaktorerna. Jag försöker till exempel att hitta tjejer som inte har så många fritidsaktiviteter och tipsa om gratis dansträning som kommunen erbjuder. Jag vill göra föräldrarna och ungdomarna uppmärksamma på vad som finns tillgängligt, för att de ska få en meningsfull fritid.

På skolan finns elever som både fältassistenter och föräldrar är oroliga för är på väg in i gängkriminalitet. Dem försöker hon att fånga upp. De spelar kanske biljard i kaféet, börjar prata och inte sällan upplever hon att de får en bra kontakt.

→ – De kan framstå som tuffa ungdomar som väljer att gå in i de där konstellationerna, men när jag sitter själv med dem ser jag att de ju bara är småkillar. Det är lätt att glömma det.

För Ida Johansson är det viktigt att bygga bra relationer inte bara till eleverna och deras vårdnadshavare utan även till pedagoger, mentorer och övriga i elevhälsoteamet. Hon samarbetar också tätt med fältassistenter, socialtjänsten och i viss mån även polisen.

Arbetsdagarna ser mycket olika ut: Det är möten, workshops, elevhälsokonferenser, otaliga telefonkontakter, enskilda samtal med elever på rummet, dokumentation. Och så all tid som tillbringas i korridorerna. Det händer också att hon ledsagar tveksamma elever till läxhjälp, följer med till ungdomsmottagningen när det finns

ett motstånd hemifrån eller cyklar hem till den som inte dykt upp på lektionen.

– Vi är väldigt flexibla i vårt arbets sätt. Det är jätteroligt, men också svårt. Ida Johansson skulle gärna se tydligare nationella riktlinjer för hur skolkuratorer ska bedriva sitt arbete.

– Det finns en grundmall för hur en kurator ska jobba, men den är väldigt basal. Jag skulle vilja ha mer att luta mig mot. Jag känner mig aldrig tillräcklig. Kan jag göra mer, gör jag rätt?

Hon slår sig ner på en tygklädd pall i kaféet, där eleverna kan köpa frukost i form av fralla plus juice för tio kronor. Varje vardag mellan 08 och 16, när eleverna är på plats i skolan, händer det mycket.

– Men på kvällar och helger är det inte mitt bord, det har jag landat i. Sedan får jag höra om allt på måndagen. ●

Mest läst på Akademikern.se under hösten

Misstänkt mordförsök på socialkontor

Forskaren: ”Hjärnan behöver ständigt starta om”

Arbetslösheten stiger – då måste Arbetsförmedlingen spara

Bris: ”Psykisk ohälsa bland barn måste få högsta prioritet i samhället”

Välkomnar förslag om arbetstidsförkortning

Du missar väl inte vårt nyhetsbrev? Varje onsdag morgon med de senaste nyheterna! Anmäl dig på [Akademikern.se](https://www.akademikern.se)

Akademikern.

Störst inkomstskillnader

Störst är klyftorna i Danderyd och på Lidingö. Främst för att de med riktigt höga inkomster har dragit i väg. Räknat i disponibel inkomst inklusive kapitalvinst.

Den tiondel av befolkningen med högst inkomster hade drygt 28% av hela befolkningens inkomster. (2021)

Växande klyftor

På elva år har inkomstklyftorna i Sverige ökat med lika många procent. Mellan 2011 och 2022 har skillnaden i disponibel inkomst, med kapitalvinster (i **gini-koefficienten***) ökat från 0,292 till 0,324. Men 2021 var inkomstskillnaderna ännu större: 0,333. Det är det högsta måttet sedan mätningarna startade 1975. Inkomsterna har alltså inte varit så ojämnt fördelade sedan 1975.

* För att redovisa ojämnheten i inkomstfördelningen använder SCB gini-koefficienten. Den visar ett värde mellan 0 och 1. Ju högre värde, desto ojämnare är inkomsterna.

Klyftor

EKONOMI

De ekonomiska klyftorna växer i Sverige. Åtminstone när man räknar med inkomster från kapital.

Mest fattiga barn i Hällefors

I Hällefors lever mer än 41% av alla under 20 år med låg ekonomisk standard (= mindre än 60% av medianvärdet för riket.)

Minst andel barn och unga med låg ekonomisk standard har Täby kommun: 4,2%.

Minst inkomstskillnader

I Surahammar, Forshaga och Norsjö är inkomstskillnaderna minst i landet. Mått: disponibel inkomst inklusive kapitalvinst, räknat i gini-koefficient*.

I Skåne finns både störst och minst andel låginkomsttagare.

I Perstorp i Skåne lever var fjärde person med låg ekonomisk standard, 25,6%. Det är mest i landet.

I Vellinge i Skåne lever 4,8% med låg ekonomisk standard – minst andel i landet.

Rysligt mycket admin

Trots kritik fortsätter den administrativa bördan att öka och allt fler kan ägna allt mindre tid på jobbet till det de verkligen är bra på. Är en antikrångelberedning lösningen?

Text: **Tim Andersson**
Foto: **Getty Images**

”Granskningsamhället”, ”utvärderingsmonstret”, ”förpappringen” och ”dokumentationshysterin”. Det senaste decenniet har administrationsbördan inom offentlig sektor diskuterats intensivt. På sistone har den rent av tagit sig in på den politiska agendan.

– I budgetpropositionen står det ju uttryckligen att olika myndigheter och verksamhetsområden ska sträva efter att minska administrationen. Trots kritiken ser vi dock knappast någon minskning över tid – snarare tvärtom, konstaterar Anders Ivarsson Westerberg, professor i offentlig förvaltning vid Södertörns högskola och en av landets ledande forskare i ämnet.

För tio år sedan skrev han Administrationssamhället, och just nu arbetar han på två nya böcker där han bland annat utreder orsakerna till att administrationen fortsätter att svälla, trots alla rapporter om dess negativa konsekvenser för socialtjänsten, skolan, sjukvården och polisen.

– En förklaring är de dominerande styrmodellerna, som fokuserar mycket på ekonomi, styrning och efterhandsgranskning. En annan är de ständigt nya kraven, som kommer från lagstiftningen och träffar den offentliga sektorn.

Kraven har naturligtvis alltid funnits där, men de har med tiden bytts ut och ökat i antal. Om de på 70-talet framför allt handlade om arbetsmiljö och jämställdhet, gäller de i dag allt från cybersäkerhet och krisberedskap, till hållbarhet, miljö, och hbtqi.

– Allt detta leder till mer administration. När ett nytt krav kommer är den typiska processen att man inrättar en funktion: någon ansvarig, en arbetsgrupp, eller kanske till och med en hel avdelning, som sedan ska skriva handlingsplaner och redovisa allt de gör.

En annan person som har bra koll på förpappringen i offentlig sektor är Annika Wallenskog, chefsekonom på Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), som nyligen har tillsatt en ”antikrångel”-beredning för att minska – just det: ”krånglet” i kommuner och regioner. Hon lyfter fram ytterligare en förklaring till utvecklingen: granskande myndigheter, som IVO och

Skolinspektionen, utgår i hög grad från dokumentation i sitt arbete.

– Det är utifrån den man tilldelar vite och så. Därmed blir dokumentationen väldigt viktig. Vi ser det inte minst bland socialsekreterare, som vill ha ryggen fri, och för att inte råka illa ut är väldigt noggranna med att visa att de har gjort allting rätt.

Parallellt med att ”dokumentationshysterin” tilltagit i kraft har många av de traditionellt administrativa yrkesgrupperna blivit sällsynta eller försvunnit helt. Kanslisters, kontroller och sekreterare har ersatts av en ny kår av administratörer, fast nu på ledningsnivå, och med namn som controllers, strateger och koordinatörer.

Administratörerna har med andra ord professionaliserats, för att tala med Anders Ivarsson Westerbergs ord – till den grad att vardags- →

→ administrationen faller utanför deras mer strategiska ansvarsområde. Så vem tar hand om den? Personalen i kärnverksamheten, konstaterar Anders Ivarsson Westerberg.

– Var och en blir sin egen sekreterare vid skrivbordet, där man ska registrera sina uppgifter i de personaladministrativa systemen och godkänna fakturor och allt vad det kan vara. Därmed kan man samtidigt tala om en amatörisering av det administrativa arbetet: det sköts numera av personer som inte har utbildats för det.

Effekterna är lätta att förstå.

Yrkesverksamma inom den offentliga sektorn får ägna allt mindre tid åt det som de verkligen är bra på. Inom sjukvårdsområdet finns studier som visar att administrationen tar så mycket som 30–50 procent av läkarnas och sjuksköterskornas arbetstid.

Det får också konsekvenser för hälsan. På sistone har det kommit en del rapporter som kopplar ihop situationen med ökad stress och utbrändhet.

– Vi ser det till exempel inom hälso- och sjukvården, och bland lärare. I arbetsmiljöundersökningar brukar administrativt arbete ofta dyka upp som en faktor som man ofta är ganska missnöjd med.

Annika Wallenskog lyfter frågan ett snäpp, till samhällsnivån, och pekar särskilt ut problemet med kompetensförsörjning inom kommuner och regioner framöver.

– Vi vet att vi kommer att ha brist på personal, utifrån att vi inte ser någon stor ökning av personer i yrkesverksam ålder, och vi vet att vi konkurrerar med näringslivet. Ur det perspektivet är det jätteviktigt att folk får ägna sin tid åt jobbet, och inte till en massa andra uppgifter.

Och hur ska det då gå till? Det är den fråga som alla ställer, men ingen riktigt har svaret på, konstaterar Anders Ivarsson Westerberg.

– Genom att uppmärksamma att det här är ett problem kommer man nog en bit på väg. Man ska ifrågasätta nyttan av de administrativa rutinerna i varje del av verksamheten. Det är inte så enkelt att man bara kan ta bort saker och ting, för det finns målsättningar och värden i administrationen också, som rättssäkerhet, transparens och kvalitet, men ofta har man en massa rutiner som man aldrig ifrågasätter och som egentligen kanske inte fyller någon viktig funktion.

När det gäller specifikt kommuner och regioner tycker Annika Wallenskog att de statliga myndigheter som har till uppgift att granska dessa kunde hitta andra metoder än att begära in en massa dokumentation.

Ett förenklingsråd kanske kan få administrationsspökerna att försvinna?

gjort för företag, införde ett ”förenklingsråd” för att minska regelbördan. Varje gång ny lagstiftning ska införas behöver vi titta på vad det innebär i termer av administration, menar hon: om effekten blir att den ökar måste man hitta sätt att förhindra det.

Kanske kunde man också återinföra somliga av de stödfunktioner som försvunnit genom nedskärningar och effektiviseringar de senaste decennierna. Annika Wallenskog understryker särskilt behovet i relation till de lager av it-system som vi numera ofta måste tränga igenom för att komma till kärnan av våra arbetsuppgifter.

– Det är så många som ska logga in i så många olika system, och där tror jag att det vore bra med någon som hjälper en med det. För folk kommer inte ihåg hur de alla funkar och blir sittande.

Anders Ivarsson Westerberg ser också positivt på möjligheten att återinföra en del av vardagsadministratörerna i arbetslivet. Samtidigt finns det en fara med det, menar han.

– Risken är att man permanentar den här typen av administration. När man accepterar bördan och anställer folk för att hantera den, legitimerar man den samtidigt. Och det ska vi inte göra. ●

"Ofta har man en massa rutiner som man aldrig ifrågasätter och som egentligen inte fyller någon viktig funktion."

ANDERS IVARSSON WESTERBERG

– Kan man inte åka ut och göra intervjuer i stället? Man underlättar mycket för granskande myndigheter, men jobbet som läggs på dem som ska granskas blir bara större.

Hon skulle dessutom vilja att regeringen, på samma sätt som den har

Min väg

Bakom stängda dörrar

En alltmer isolerad
värld öppnar sig
bakom dörrarna till
judiska församlingen
i Stockholm.

Den judiska kulturen hotas utifrån
av hat och våld, och inifrån av
en tilltagande sekularisering.
Rabbinen **Ute Steyer** kämpar för att
bevara en uråldrig tradition.

Text: Tim Andersson Foto: Viktor Gårdsäter

D

CV

Ute Steyer

Utbildning

Civilekonom, master i judisk filosofi, rabbinutbildad och just nu doktorand på Uppsala universitet inom etik och religionsfilosofi

Arbetar

Rabbin

Den som vill komma in till den judiska församlingen vid Kungsträdgården i Stockholm måste ta sig igenom två säkerhetsdörrar, bevakade av en vakt. Först när den ena har stängts öppnas den andra.

Det säger något om situationen för judarna i det här landet. Sverige har länge haft problem med antisemitism, men sedan Hamas terrorattack den 7 oktober förra året har hoten och våldsdåden eskalerat drastiskt och säkerheten skärpts. Att hålla synagogan öppen för allmänheten är otänkbart. Att ordna en liten servering på gården, som kyrkan Hedvig Eleonora har gjort här i närheten, likaså.

Det är med andra ord en alltmer isolerad värld som öppnar sig bakom de där dörrarna. Och få svenskar har någon koll på den.

– Det man hittar i skolböckerna om den judiska religionen och kulturen är ju ibland rent hårresande dåligt, suckar rabbinen Ute Steyer.

Hon satt och läste innan vi kom. På hennes kontor står de mörkt läderbundna volymerna med guldglimrande inskriptioner i ordnade rader. I övrigt behärskas det av ett smått kaotiskt tillstånd, inte olikt estetiken från valfri ungdomsgård.

– Andra har gjort det här rummet till en avstjälpningsplats, konstaterar hon lakoniskt.

Avstjälpningen är särskilt koncentrerad till det stora runda bordet i mitten. I röran av saker kan urskiljas en korg med kippor (hon behöver kunna hugga en i farten), två sällskapsspel med en stråhatt på toppen, och en flaska vit sprit. Ett slags ouzo.

Vad har du den till?

– Jag ska slänga fram den på någon shabbat, när inte någon annan sponsrar. Vi spottar inte i glaset i församlingen. Här är det inget kyrkkaffe.

Ute Steyer leder arbetet i Stora synagogan i Stockholm, men hennes roll rymmer också mycket annat, som administration och utbildning. Det förra hinner hon inte med, det senare prioriterar hon.

Församlingen som hon undervisar är en ”enhetsförsamling”, vilket betyder att den hålls under samma tak. Ute Steyer tillhör själv den konservativa falangen, men samarbetar med en rabbin från den ortodoxa – där kvinnliga rabbiner inte accepteras.

– Den förra ortodoxa rabbinen hade kanske lite uppvärmningssvårigheter, eftersom han aldrig konfronterats med →

Arbetsmiljö:
“Att arbeta i en sådan här miljö, i en medlemsförening, har enorma utmaningar. Alla vill vara kock och kapten, och det funkar inte, så det är en krävande arbetsmiljö. Det är också en stor utmaning att gå från en akademisk föreläsning till att en timme senare förrätta en begravning, sitta med en döende eller fira någons bar mitzva.”

2002 Rabbinstudier

Bestämmer sig för att lägga om karriären och inleder rabbinstudier i New York. "Det var svårt att bryta upp från allt och inte riktigt veta vad man gav sig in på. De kulturella skillnaderna mellan USA och Europa är stora, och det tog lång tid att finna mig själv tillrätta."

2008 Finanskris

"Jag studerade fortfarande i USA när finanskrisen slog till, och det var inte bara finansmarknaden som kraschade utan också den akademiska världen. Somliga av mina planer slogs sönder där."

2009 Utnämns till rabbin

"Det var en highlight att få uppnå detta efter långa, intensiva studier."

2015 Rabbin i Sverige

Ytterligare en stor omvälvning. "Jag hade tänkt att förbli i den akademiska världen, så att arbeta i en församling var en rejäl förändring. Det var både en nedgång och uppgång."

2021 Doktorand

Börjar doktorera i Uppsala, inom etik och religionsfilosofi. "Jag jobbar heltid i församlingen och doktorerar på halvtid."

2023 Hamas terrorattak i Israel

"Det var definitivt en av de värsta saker som jag har upplevt. Det påverkade församlingen väldigt mycket. Det var få som inte kände sig personligt berörda. En del har fått vänner eller släktingar mördade, bortrövade eller inkallade."

Yad

"'Yad', 'hand', är en pekare som används av den som läser ur en Tora-rulle för att följa texten. Man rör inte pergamentet med fingrarna för att inte skada det.

Min yad fick jag för många år sedan som gåva när jag var studentrabbin i en liten synagoga i Virginia Beach. Den är från Turkiet och mycket gammal, med halvädalstenar som dekoration. Jag använder den alltid när jag läser ur Toran."

en kvinnlig rabbin. Med den nya har jag inga problem alls.

Nej, de teologiska skillnaderna hanterar de bra, säger hon, kanske för att de tillhör en nationell minoritet – man håller ihop. Då finns det en betydligt större utmaning i församlingslivet: bristen på kunskap hos vanliga medlemmar.

– Sekulariseringen i Sverige har gått väldigt hårt fram och även påverkat den judiska församlingen. Många har förlorat kontakten med sitt arv, och har man inte kunskaper om sina egna traditioner är det svårt att utöva dem. Så det är inte helt lätt att vara rabbin här.

Ute Steyer växte upp på resande fot. Hennes föräldrar arbetade som diplomater och familjen flyttade mellan städer som London, Aten, Berlin, Wien. De var inte särskilt religiösa, men själv drogs hon som ung till judendomen. Hon fastnade i den rika judiska litteraturtraditionen och har sedan dess egentligen aldrig fått näsan ur böckerna. **Var det judiska en rent intellektuell upptäckt, eller hade du som ung också andliga upplevelser?**

– Nej, "andligt"... Sådant där har vi inte. Det där är ett väldigt kristet synsätt. De flesta judar skulle inte vara bekväma med ordet.

Med risk att låta kristen igen då: Är läsandet en andlig praktik för dig?

– Ja, många av oss hittar ett slags andlighet i studerandet. När man sitter med en text och läser, och låter orden skölja över en – det är en väldigt mäktig upplevelse. Men det är inte någon snabb tillfredsställelse. Förmågan att dras in i texten kräver tålmod.

Det var först i tidiga 20-årsåldern som Ute Steyer kom till Sverige. Hon hade suttit i Berlin, där hon studerade till civilekonom, och bläddrat i en broschyr om Norrland. Naturen fascinerade henne och hon bestämde sig för att åka dit.

Tyvärre hade hon inte läst så noga: den planerade vandrigen från Gällivare till Östersund visade sig längre än vad hon räknat med.

– Vad kan det vara, femtio mil? Inte miles, som jag trodde. Jag tillbringade en hel del tid i skogen, om vi säger så.

Hon blev kvar i Sverige och fick jobb här. Efter ett vikariat på →

Tallit

"'Tallit' är en bönesjal som jag har på mig under morgonbönen. Dess fransar i hörnen symboliserar de 613 mitsvot, budorden. Jag köpte min i Jerusalem där jag levde och studerade till rabbin."

→ Handelskammaren började hon på LM Ericsson, där hon åkte runt i världen och implementerade mobiltelefon-system. När telekomkrisen slog till i början av 2000-talet tog hon tjänstledigt, och hennes liv bytte riktning.

– Jag funderade vad jag skulle utnyttja tjänstledigheten till, och bestämde mig för att flytta till New York och läsa judiska studier. Jag tänkte att det var now or never.

Vi blir avbrutna av någon som knackar på dörren.

När Ute Steyer kommer tillbaka berättar hon att det var en student som ville prata med henne om situationen på universitetet runt om i Sverige. Judiska studenter, av vilka många identifierar sig som progressiva och vänsterorienterade, känner sig påhopade av de propalestinska demonstrationerna.

– De blir utfryssta om de inte är beredda skandera ”from the river to the

"De närmaste dagarna satt jag som fastklistrad framför tv:n, känslomässigt nedsläckt."

UTE STEYER

Mina 3 bästa val

Sverige. Jag kom till Sverige med bara en ryggsäck, ung och entusiastisk. Jag var ute efter äventyr och tyckte att allt var kul. Jag upplevde Sverige som en intressant blandning av öststat, välfärd och kapitalism, som på ytan verkade hänga ihop.

USA. USA var en jätteförändring. Det är en väldig skillnad på att vara i New York som turist och att bo där. Det var en tuff tid där, men också väldigt givande, och till sist var jag nästan en "New Yorker".

Retur. Att återvända till Sverige och börja arbeta som rabbin innebar en ny omvälvning i mitt liv. Jag lämnade mitt kontaktnät och akademien i New York för församlingslivet i Stockholm. Det var ett viktigt val, men om det var bra eller dåligt beror på från vilken vinkel man ser det.

sea" eller "with all means necessary", som i praktiken betyder upplösningen och kanske till och med utrotningen av staten Israel.

Den sjunde oktober 2023 – vi återkommer till såret flera gånger under intervjun. Ute Steyer var i synagogan den dagen. Eftersom hon firade shabbat och högtiden Simchat Torah hade hon checkat ut digitalt, så det var först kvällen efter som hon slog på CNN och insåg vidden av Hamas terrorattack.

– Det var det värsta jag varit med om. De närmaste dagarna satt jag som fastklistrad framför tv:n, känslomässigt nedsläckt. Kunde inte slita mig. Så var det för de flesta av oss. Det är väldigt få här i församlingen som

Lön:

"Hade lönen varit viktig för mig hade jag inte jobbat inom judiska församlingen i Stockholm. Med den här befattningen i Storbritannien eller i USA skulle jag tjäna minst dubbelt så mycket. Men jag är inte särskilt materiellt orienterad över huvud taget. Jag har aldrig ägt en bil."

→ inte kände sig personligt berörda. En del har fått vänner eller släktingar mördade, bortrövade eller inkallade. Hon blir tyst, stirrar ut i intet.

- Det var en känsla av att historien återupprepar sig. Jag minns att jag pratade om det i synagogan, att jag aldrig hade trott att jag under min livstid någonsin skulle behöva uppleva en pogrom.

Hur ska vi komma till rätta med antisemitismen i Sverige? Vad krävs för att de där säkerhetsdörrarna en dag ska kunna öppnas på vid gavel?

Ute Steyer gör vad hon kan för att undervisa den sekulära judiska församlingen i dess egen kultur och historia, men hela samhället behöver skolas, säger hon. Hon har inget hopp om att det skulle omvända extremisterna inom islamismen eller på den

yttersta höger- och vänsterkanten, men en del kulturellt präglade antijudiska vanföreställningar kunde kanske avlägnas.

- Det räcker inte med att formellt upplysa om Förintelsen. Vi måste gå tillbaka och verkligen satsa stort på allmänbildning vad gäller världshistorien. En hel generation kan inte växa upp i tron att judarna kom till Mellanöstern först 1948.

Hon får själv sin beskärda del av hat och hot. Och förakt. Ibland håller människor för näsan när hon sätter sig på tåget, berättar hon. Andra byter vagn.

- Jag försöker att vifta undan det.

Lyckas du?

- Ibland bättre, ibland sämre.

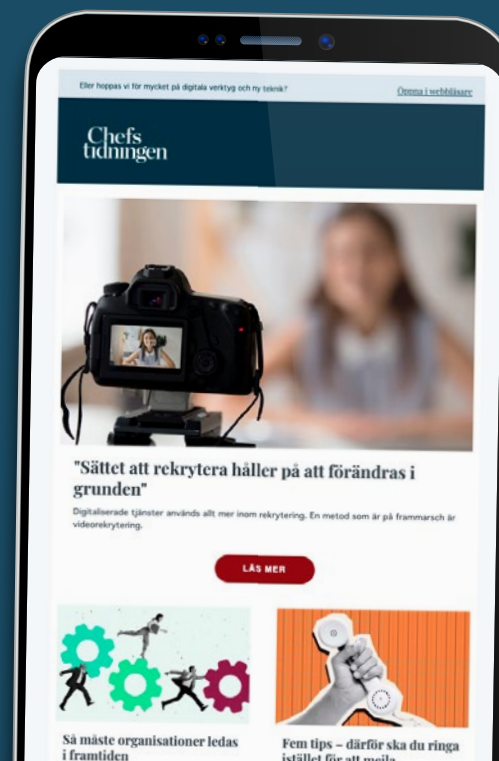
Var hittar du kraft att hantera det här? Var kan du dra dig undan?

- Böckerna. Hemma är där mina böcker finns. 📖

Chefs tidningen

Intresserad av ledarskap och HR-frågor?

Följ Chefstidningens kostnadsfria nyhetsbrev!
Registrera dig här: chefstidningen.se/nyhetsbrev/

A-kassan är viktigare än någonsin.

Gå med i dag på akademikernasakassa.se

Akademikernas a-kassa är Sveriges största a-kassa. Hos oss är 750 000 akademiker med för att känna trygghet om det oförutsedda händer.

Som medlem i både Akademikernas a-kassa och Akademikerförbundet SSR har du dessutom en av marknadens bästa inkomstförsäkringar – den gäller även om du säger upp dig.

Läs mer på akademikernasakassa.se

ARBETSMILJÖ

Hur ska vi hinna när vi blir färre på jobbet?

Ett antal hälso- och sjukvårdskuratorer sägs upp när regionen måste spara, men arbetsuppgifterna är desamma. Hur ska de som är kvar hinna med allt jobb?

Daniel Hjalmarsson

Utvecklingsstrateg
Akademikerförbundet SSR

Detta har hänt

Personalneddragningar har aviserats och förhandlats inom regionen. Bland de berörda finns en grupp hälso- och sjukvårdskuratorer. Förhandlingarna avslutades i oenighet. Arbetsgivaren valde att genomföra processen ändå, i enlighet med gällande lagar och kollektivavtal. Möjligheter till omplacering fanns inte, varför de berörda sagts upp på grund av arbetsbrist och slutat sina anställningar.

En decimerad grupp hälso- och sjukvårdskuratorer finns kvar i tjänst. Arbetstids- och arbetsmiljölagstiftningen gäller fortsatt för dem. Men hur reda ut situationen med arbetsbelastning? Facklig sekreterare och tillika skyddsombud söker stöd hos Akademikerförbundet SSR:s rådgivning och ombudsman.

Ny struktur

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om arbetsmiljö byter struktur från och med 1 januari 2025. Det gör att 2024 års föreskrifter kan ha bytt namn eller ändrat struktur. Läs mer på av.se om regelförnyelsen.

Detta gäller

Arbetsmiljölagen och arbetstidslagen gäller, oavsett händelse av kris, katastrof eller personalneddragningar. Ytterst ansvarig för arbetsmiljön är arbetsgivaren. Men det kan vara svårt – eller omöjligt – för en chef att veta hur arbetsbelastningen ser ut för medarbetarna om det inte finns en kontinuerlig dialog.

Det är i sammanhanget mycket viktigt att påtala att hälso- och sjukvårdslagen inte trumfar arbetsmiljölagen. De båda existerar parallellt.

I arbetsmiljölagen finns krav på att undersöka, riskbedöma, åtgärda och kontrollera verksamheten för att undvika risker för ohälsa. Det är grunden i allt arbetsmiljöarbete. Vägledning finns på Arbetsmiljöverkets webbplats. →

Rådgivningen

Hjälper dig med allt ifrån arbetsrätt till lönefrågor. Mer info på Akademssr.se

→ Arbetsbelastning upplevs ofta olika. Vi är olika och har olika trösklar för stress. Det handlar i grunden om balansen mellan krav och resurser. Är dessa i obalans upplevs hög arbetsbelastning, och om den biter sig fast i verksamheten under en längre tid kommer riskerna kring hälsoeffekter, ökad sjukfrånvaro och högre personalomsättning. Det kan i sin tur leda till obalans och högre arbetsbelastning – vilket blir en nedåtgående spiral. Den behöver i så fall brytas på ett så tidigt stadium som möjligt.

"Det handlar i grunden om balansen mellan krav och resurser. Är dessa i obalans upplevs hög arbetsbelastning."

Så får du hjälp

I första hand är det bra att ta frågor om arbetsbelastning med närmaste chef. I andra hand, ta hjälp av lokala företrädare eller kontakta förbundets rådgivning.

Så gick det

Förbundets fackliga sekreterare var bisittare till ombudsmannen genom processen med förhandlingarna om neddragningarna.

Facklig sekreterare stöttade skyddsombudet i kuratorsgruppen i arbetet med riskbedömningarna. De gjordes tillsammans med ansvarig chef. Samtliga parter bidrog aktivt och tack vare idogt arbete genomfördes dessa riskbedömningar regelbundet; inför beslut och direkt efter beslut om neddragningar, under tiden dessa individer fanns kvar i tjänst, vid tiden för att de lämnade och efter att de hade lämnat.

Personalen, både de som avsåg lämna och de som avsåg vara kvar i verksamheten, visade tecken på stress och obalans. För det använde man checklistor från Institutet för Stressmedicin och man tittade kortfattat på Suntarbetslivs verktyg OSA-kollen. Dessvärre valde arbetsgivaren att inte använda det verktyget fullt ut i dialogen. Av de som är kvar är i dag en medarbetare helt sjukskriven och ytterligare en får arbetsanpassning för återgång i arbete efter sin sjukskrivning. Det är resurskrävande och chefen får visst stöd via HR. ●

Våga prata om otyllåten påverkan!

Se våra filmer!

Se filmerna här!

I två nya filmer sätter **Akademikerförbundet SSR** ljuset på den påverkan som många av våra medlemmar i offentlig sektor utsätts för. Det kan handla om att fatta ett beslut, att inte fatta ett beslut eller att skriva underlag i en viss riktning.

Ingen ska behöva gå till jobbet och bli hotad eller utsatt för annat brott. Vi erbjuder därför våra medlemmar, fackligt förtroendevalda, skyddsombud och chefsmedlemmar ett dialogstartsmaterial med film och diskussionsfrågor.

Läs mer på: akademssr.se/otyllaten-paverkan

Akademikerförbundet SSR

Svensk
Chefsförening

EN DEL AV AKADEMIKERFÖRBUNDET SSR

24-månadersregeln

Den nya las-överenskommelsen trädde i kraft för två år sedan. Nu får det effekt för bemanningsanställdas rätt till anställning.

Text: **Annika Clemens**

Vilka omfattas?

Personer som är anställda av ett bemanningsföretag i syfte att hyras ut har i och med nya las, som trädde i kraft den 1 oktober 2022, rätt till anställning på den arbetsplats de har hyrts ut till om de arbetar där tillräckligt länge.

Kundföretagets skyldighet

Om företaget/arbetsgivaren som har anlitat konsulten i två år inte vill anställa personen, kan den köpa sig fri genom att betala två månadslöner. Detta gäller inte för statlig sektor, men även där måste konsulten tillfrågas om intresse finns att söka tjänsten.

Källa: Akademikerförbundet SSR

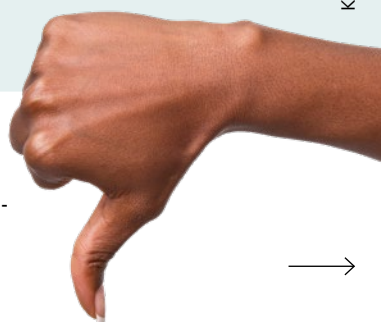
24-månadersregeln

En del i nya las är den så kallade 24-månadersregeln. Den ger bemanningsanställda rätt till fast anställning när de har arbetat hel- eller deltid minst 24 månader på samma arbetsplats under de senaste 36 månaderna.

Om konsulten tackar nej

Om konsulten tackar nej till erbjudandet om tillsvidareanställning kan inhyrning fortsätta. Ett erbjudande om anställning behöver inte lämnas igen till samma konsult för samma driftsenhet.

Anställningsvillkor

Enligt uthyrningslagen behöver erbjudandet om anställningsvillkoren vara skäligt. Det innebär i praktiken att kundföretaget kan erbjuda konsulten lägre lön och något sämre villkor än de som har gällt hos bemanningsföretaget.

C-UPPSATSTÄVLING

Vinnaruppsats om deepfake och demokrati

Mikaela Halvarsson, vinnare i årets C-uppsatstävling, har studerat om AI-avatare kan hjälpa politiska partier att föra ut sitt budskap – på ett demokratiskt sätt.

– Det känns fantastiskt. Jag var nära att aldrig skicka in uppsatsen, eftersom jag skrivit om ett så udda ämne. Det

kändes osannolikt att jag skulle kunna vinna.

I sin C-uppsats, *Deepfakes, real votes. Political parties' use of deepfakes through the lens of AI ethics and democracy theory*, har Mikaela Halvarsson undersökt hur politiska partier kan använda deepfakes – inte för att sprida desinformation och smutskasta motståndare, utan för att informera väljare om sina egna ståndpunkter.

Fokuset är mer specifikt det sydkoreanska valet 2022, där de två största partierna skapade ett slags avatare av sina egna partiledare.

– Man kunde ställa frågor till dem, och de svarade. Jag uppfattade det som en unik användning av den här tekniken och blev nyfiken: Är det här

Text: Tim Andersson Foto: Getty Images

← I valet i Sydkorea 2022 skapade de två största partierna AI-avatare av sina partiledare. Syftet var att informera väljarna.

något man kan göra i enlighet med demokratiska normer? Ofta utgår man redan i definitionen av deepfakes från att fenomenet är något negativt.

Mikaela Halvarsson skapade en teoretisk modell, genom vilken man kan mäta i vilken utsträckning deepfakes är förenliga med demokratiska normer och AI-etiska principer. Den bygger på en undersökning av språkbruk, tekniktransparens, och hur väl politiska ståndpunkter underbyggs.

Så vilka var hennes slutsatser om det sydkoreanska exemplet? Bilden är splittrad. Avatarens språkbruk höll sig inom de etiska ramarna, och partierna var öppna med att de var deepfakes.

– Däremot framgick inte hur svaren eller den här kommunikationen hade tagits fram. Så där var det bara delvis efterlevnad.

Hur kom du in på det här ämnet från början?

"Jag uppfattade det som en unik användning av den här tekniken och blev nyfiken."

– Jag har en kandidatexamen i Koreastudier, och studerade tidigare det koreanska språket och koreansk politik. Det var anledningen till att jag följde valet 2022 och upptäckte den här deepfake-användningen. Och så är jag generellt intresserad av området där politik, teknologi och etik möts.

Just nu läser Mikaela Halvarsson masterprogrammet i digital förvaltning på Stockholms universitet.

Vilka är dina planer framåt?

– Jag tycker jättemycket om att forska. När jag skrev min kandidatuppsats i koreanska studier tyckte jag att det var det roligaste jag hade gjort i hela mitt liv. Det var därför jag blev kvar i universitetsvärlden, och jag stannar gärna så länge någon vill ha mig.

De som utser den vinnande C-uppsatsen är Akademikerförbundet SSR och Politicsstudenternas riksorganisation, och prissumman är på 10 000 kronor. De två bästa uppsatserna, efter Mikaela Halvarssons, var enligt juryn Ellen Ljungs *Democratizing Asian? A quantitative study on the relationship between Asian values and democracy*, och Richard Wahlströms *Framgångsfaktorer för röstmottagande i ködrabbade val.* ●

Nobelfest!

Nobelpriser delas ut och Nobelfest hålls på Stockholms stadshus. Även Ekonomipriset delas ut. I år handlar den prisade forskningen om att förstå hur rättssäkerhet och samhällsinstitutioner leder till välbefinnande.

Datum: 10 december

1 januari 2025:
Nya arbetsmiljöregler
Arbetsmiljöverkets nya struktur för arbetsmiljöregler börjar gälla. Det är den största förändringen som gjorts på arbetsmiljöregelområdet på över 40 år.

Save the date!

Den 21 januari 2025:
Morgondagens äldreomsorg
SKR håller konferens i Kista om hur äldreomsorgen ska se ut och fungera i framtiden.

Håll koll!

och läs mer i kalendern på Akademssr.se

6 december 2024:
Nätverksträff om klimatfrågor
Första träffen för Akademikerförbundet SSR:s nystartade nätverk för förtroendevalda som vill arbeta med klimatfrågor. Träffen hålls digitalt.

Före julhelgen: Avtalsrörelse

Parterna i kommunal och regional sektor växlar yrkanden inför vårens avtalsrörelse. Då får vi veta vad arbetsgivaren är beredd att ge och vad fackliga parterna kräver.

12-14 januari 2025:
Folk och försvar i Sälen
Totalförsvaret, teknologins påverkan på säkerhet och det oroliga omvärldsläget är några teman som lyfts under Rikskonferensen 2025.

Det här är en annons från Suntarbetsliv

Så tar välfärden krafttag mot hot, våld och aggressioner på jobbet

När yrkesgrupper inom välfärden möter hot, våld och aggressioner på sina arbetsplatser har vi allvarliga problem. Signalen är tydlig när kommuner och regioner nu växlar upp: Detta är en verklighet vi måste se, prata om och hantera tillsammans!

Hot, våld och aggressioner på arbetet skapar stress och ohälsa. En nyckel är att börja prata om det. Foto: Plattform

Aktuella siffror från Arbetsmiljöverket visar att 35 procent av de som arbetat inom vård och omsorg de senaste 12 månaderna har blivit utsatta för våld, eller hot om våld. Enskilda medarbetare har förstås rätt att känna sig trygga på jobbet. Ytterst handlar det om att det gemensamma samhällsbygget hotas när medarbetare i offentlig sektor utsätts.

– Men jag ser ett tydligt skifte där de här frågorna nu kommer fram i ljuset och hamnar högre på dagordningen. Tystnads- och "lite får man tåla"-kultur motas med växande kunskap och öppen dialog om problemens allvar och omfattning, säger Sofia Wikman, professor i kriminologi, Högskolan i Gävle.

Farlig normalisering

För att möta problemen har ett allt mer systematiskt arbete utvecklats

på många arbetsplatser, baserat på centrala utmaningar som forskare identifierat. Det handlar bland annat om att frågorna inte tas med i arbetsmiljöarbetet utan stannar inom ramen för andra processer. Medarbetare kan också se förklaringar utifrån en brukares situation och lägga bördan på sig själv.

– Man arbetar ju med socialt arbete av en anledning – man vill hjälpa människor till det bättre. Så när man utsätts kan man bli rädd, orolig och börja ifrågasätta sig själv, säger Taimur Qadery, enhetschef barn och ungdom på Norrköpings kommun.

Det kan också handla om att aggressionerna normaliseras. De blir som en del av yrkesrollen vilket gör att incidenter inte rapporteras och förblir osynliga.

En form av aggressioner som blivit allt vanligare sker digitalt via

Så här kommer din organisation igång
Suntarbetsliv erbjuder en rad kostnadsfria stöd för att förebygga hot och våld.

- **Prata om det!** Använd gruppaktiviteterna i verktyget Säkerhetsdialogen.
- **Anmäl tillbud** för att synliggöra omfattningen och åtgärda.
- **Jobba systematiskt** med SAM som arbetssätt.
- **Skapa rutiner** för ökad säkerhet och kollegialt stöd.
- **Lämna ingen ensam** med erfarenheter och upplevelser.
- **Samarbeta internt**, till exempel säkerhets- och HR-avdelning.

Om Suntarbetsliv

+ Suntarbetsliv är en ideell förening och drivs gemensamt av de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna SKR och Sobona.

Scanna och gå direkt till Suntarbetslivs stöd kring hot och våld.

"suntarbetsliv"

mejl eller sociala media. Detta syns eller märks inte alltid för andra i en utsatt medarbetares närhet då det även kan ske utanför arbetstid.

Lära istället för att döma

Forskning och erfarenheter visar att nyckeln är en öppen dialog på arbetsplatsen om hot, våld och aggressioner. Att dela sina upplevelser med varandra ökar tryggheten och gör att man tillsammans kan hitta förebyggande åtgärder.

– Det gäller att våga berätta när något har hänt. Då gäller det också att man har jobbat med hur man ska bemöta sina kollegor när de berättar saker, så att man lär av varandra istället för att döma. Dessutom är vi noga med att lyfta positiva saker som har skett också, säger Maysae Quttineh, områdeschef på Länsjukhuset Ryhov i Jönköping. ■

Skilda världar
**Nya utmaningar för
skolkuratorn**

Analys
**Ekonomisk
ojämlikhet skapar
risker för alla**

Porträtt
**Hotbilden präglar
Ute Steyers arbete**

